

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สืบค้นข้อมูลโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จากเกษตรกรที่ปลูกมะขามหวานในตำบลตะเภา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 60 คน และเกษตรกรบ้านซับแล่ง ตำบลซับแล่ง อำเภอหนองไผ่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษา รูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์
3. พัฒนา รูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 1) พัฒนารูปแบบการจัดการองค์กรธุรกิจชุมชน ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 2) พัฒนารูปแบบการจัดการตลาดธุรกิจชุมชน ประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 3) พัฒนา คุณภาพมะขามหวานโดยการป้องกันและกำจัดเชื้อราด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชนของเกษตรกรปลูกมะขามหวาน เป็นแบบวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 2 รูปแบบ พบว่า เกษตรกรยังไม่สามารถดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้ แต่ยังคงดำเนินการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

ในการพัฒนาการจัดการองค์กรธุรกิจชุมชน เกษตรกรได้นำรูปแบบองค์กรที่เป็นอยู่มาทบทวน ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการพัฒนา ร่วมกันทำแผนปฏิบัติการพัฒนาองค์กร 7 กิจกรรมหลัก ได้แก่ (1) วิเคราะห์ SWOT (2) พัฒนาโครงสร้างองค์กร (3) อบรมการจัดการองค์กรธุรกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (4) ศึกษาดูงาน (5) พัฒนาโครงสร้างองค์กรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (6) ดำเนินการทดลองการจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ (7) ประเมินผลการจัดการองค์กรธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรได้กำหนดทิศทางการพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กร โดยการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ นโยบาย และภารกิจแล้ว ได้พัฒนาโครงสร้างองค์กร คณะกรรมการ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ จัดให้มี ประชาชนชาวบ้าน (นายกศศักดิ์ ด้วยสาร) เกษตรกรเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำสกัดชีวภาพกับประชาชนชาวบ้าน เพิ่มรายได้โดยปลูกพืชไร่นาพื้นที่ว่างสวนมะขาม ทำแผนการดูแลสวนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและลดต้นทุน ทำบันทึกการจัดการสวน ทำบันทึกค่าใช้จ่ายในการดูแลสวน

ทำบัญชีครัวเรือน คณะกรรมการเขียนโครงการขอสนับสนุนงบประมาณสร้างสำนักงานศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและลานเก็บผลผลิต และทำหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบลเรื่องขอใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงผลจากการพิจารณาได้รับอนุมัติตามเสนอ คณะกรรมการเข้าตรวจเยี่ยมสวน มะขามหวาน มอบรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศการทำบันทึก การจัดการสวนมะขามหวาน ค่าใช้จ่ายในการดูแลสวน และบัญชีครัวเรือน และมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น

สำหรับรูปแบบการพัฒนาการจัดการตลาด พบว่า ยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรที่แบ่งหน้าที่กันดำเนินการ อย่างชัดเจน ไม่รู้จักการทำแผนธุรกิจ ไม่รู้จักการทำแผนการตลาด ร้อยละ 90 ไม่มีการแปรรูปมะขามหวาน เนื่องจากไม่มีทุนและขาดความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปมะขามหวาน ร้อยละ 80 ไม่มีการทำบัญชี ครัวเรือน ทางด้านการผลิตยังพึ่งพาสารเคมีคิดเป็นร้อยละ 90 การแปรรูปมีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และ วิธีการแปรรูปก็ไม่ได้มาตรฐาน ทั้งกระบวนการผลิต วัตถุดิบ การบรรจุภัณฑ์ก็ยังไม่พัฒนาให้มีจิตความสามารถ ที่จะแข่งขันได้ ช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะส่งร้านค้าประจำเท่านั้น ด้าน การส่งเสริมการจัดจำหน่ายก็ไม่มีกิจกรรมที่จะดึงดูดใจให้ผู้บริโภคได้รู้จักให้มากยิ่งขึ้น ด้านเศรษฐกิจและ วิธีการดำเนินชีวิต มีความพออยู่พอกิน มีการหาช่องทางการจัดจำหน่าย

จากงานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนว เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ชุมชนจะต้องร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร การแบ่งงานกันทำตามความถนัด ชุมชนต้องร่วมกันคิดระดมสมองในการวางแผนการตลาด โดยเป็นการ ดำเนินการตลาดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการตลาดเพื่อสังคม ด้วยการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม ทางการตลาดตั้งแต่ การวิจัยการตลาด การค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภคยุคปัจจุบัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ สร้างคุณค่า และคุณประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้บริโภค การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การมีตราสินค้า ของกลุ่ม การตั้งราคาที่เหมาะสม การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุมทั่วถึงด้วยกำลังทรัพยากร ที่ชุมชนมีอยู่ การส่งเสริมการตลาดที่เน้นการประชาสัมพันธ์ด้วยความคิดสร้างสรรค์และประหยัด การ ผลิตต้องเน้นพึ่งธรรมชาติให้มากที่สุด ลดการใช้สารเคมีหรือไม่ใช้สารเคมีเลย การผลิตต้องมีมาตรฐาน มี ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การร่วมกันคิดหาทางลดต้นทุนให้ต่ำที่สุดในทุกขั้นตอนทั้งการผลิตและกิจกรรม การตลาด สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนต้องมีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับแนววิถีเศรษฐกิจพอเพียงด้วย โดยต้อง ลดละ เลิก อบายมุขทั้งปวง เกษตรกรต้องไม่ก่อหนี้สิน และหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ก็จะทำธุรกิจ ชุมชนประสบความสำเร็จสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพมะขามหวานโดยวิธีการป้องกันกำจัดเชื้อราด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกร บ้านซับแล่ง ได้ศึกษาในมะขามหวานพันธุ์ประกายทอง พบว่า การลดความชื้นโดยการฉายแสงอุลตราไวโอเลต รอบทรง พุ่มโรยปูนขาว สามารถลดการเกิดเชื้อราในฝักมะขามหวานได้มากที่สุด ร้อยละ 43.75 แต่การห่อฝักด้วย พลาสติกกลับทำให้เกิดเชื้อราเพิ่มขึ้น ร้อยละ 76.25 มากกว่าปล่อยตามธรรมชาติ วิธีการบ่มมะขามหวาน โดยการผึ่งแดดและการอบในตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์สามารถหยุดการทำลายของเชื้อราได้ผลดีมาก ร้อยละ 10 และร้อยละ 6.25 ตามลำดับ แต่ต้องใช้เวลา 7 และ 4 วันตามลำดับ แต่ฝักที่ถูกเชื้อราทำลายมากสีของ

เนื้อจะไม่สม่ำเสมอ ปรากฏร่องรอยการทำลายให้เห็นเกิดการยุบตัวของเนื้อมะขามบางส่วน การใช้สารในการป้องกันกำจัดเชื้อราพบว่า การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาทำให้มะขามหวานเกิดเชื้อราน้อยที่สุด ร้อยละ 18.75 รองลงมาคือน้ำส้มควันไม้และสารสกัดจากพืชสวนสมุนไพร ร้อยละ 24.38 และร้อยละ 31.25 ตามลำดับ ในการทดลองกำจัดเชื้อราในห้องปฏิบัติการพบว่าการใช้ น้ำส้มควันไม้เข้มข้น และใช้ในอัตรา 1:1 ทำให้เกิดบริเวณใสมากที่สุด 1.3 ซม. และ 1.1 ซม. ตามลำดับ รองลงมาคือการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา 0.3 ซม. ส่วนการให้ปุ๋ยชนิดต่างๆ พบว่าการให้ปุ๋ยคอกจากมูลสุกรมะขามหวานเกิดเชื้อราน้อยที่สุด ร้อยละ 40.63 แต่ให้ปุ๋ยคอกจากมูลไก่เนื้อกลับทำให้เกิดเชื้อรามากที่สุด ร้อยละ 59.38 แต่ดีกว่าปล่อยตามธรรมชาติ

